An Fhuinneog Ghaelach

San Eagrán seo.....

From Our Committee	Leathanach 2-3
Ag breathnú ar TG4 go compordach	Leathanach 4
Ag Scoil Gheimhridh 2025 : cuimhní ó 2003	Leathanach 5-6
January Symposium with visiting scholars	Leathanach 7
Ambasadóir nua na Ríochta Aontaithe	Leathanach 8-9
An bhfuil Gaeilge An Cailín Ciúin agus RnaG maith go leor do RTÉ?	Leathanach 10
Discord Servers – Are they any good for Irish ?	Leathanach 11

An Fhuinneog Ghaelach - Eagrán an tSamhraidh - 2025

A chairde - Fáilte chuig eagrán an tSamhraidh de An Fhuinneog Ghaelach agus an t-eagrán deiridh do 2025.

De réir mar a thagann deireadh leis na ranganna don bhliain seo, is dea-am é machnamh a dhéanamh ar ghníomhaíochtaí na bliana.

Tá méadú tagtha ar líon na mac léinn atá ag freastal ar ranganna i rith 2025, rud a léiríonn sláinte na heagraíochta le 12 mhí anuas. Leanann ranganna ar aghaidh go pearsanta i Leabharlann Kathleen Syme agus trí Zoom dóibh siúd nach féidir leo freastal go pearsanta.

Is fadhb leanúnach í ganntanas múinteoirí mar sin buíochas speisialta leis na múinteoirí go léir a choinníonn na ranganna ar siúl.

Bhí ár gCruinniú Cinn Bhliana againn i mí Mheán Fómhair agus toghadh coiste nua agus méadaithe de bhaill níos óige, fuinniúla agus díograiseacha. Buíochas leis an gcoiste as a gcuid ama, fuinnimh agus smaointe a thabhairt chun feidhmiú na Comhlachais a fheabhsú.

Tá athbhreithniú ar siúl ag an gcoiste cheana féin ar an gcaoi a bhfuil na ranganna ag feidhmiú agus ar an gcaoi a bhféadfaidís freastal níos fearr ar riachtanais na ndaltaí uile.

Is é an sprioc feabhas a chur ar an taithí foghlama do gach ball dár mbaill. Tá suirbhé chuige sin dáilte ar gach duine agus fáiltíonn an Coiste roimh rannchuidiú gach duine.

Tá luach ar bhur n-aiseolas agus úsáidfear é chun na ranganna a fheabhsú. Le haghaidh tuilleadh eolais is féidir leat teagmháil a dhéanamh le comhalta an Choiste, **James Barry**, ag **james.barry.cullen@gmail.com** nó ar **0431 380 721.**

Seiceáil le do thoil suíomh gréasáin an Cumainn freisin le haghaidh nasc chuig an suirbhé.

I mí Eanáir 2026, beidh beirt scoláirí aitheanta sa Léann Éireannach, **Louis de Paor** agus **Brian Ó Conchubhair,** ag tabhairt cuairte ar Melbourne. Is saineolaithe ceannródaíocha iad beirt i stair na Gaeilge agus a húsáid chomhaimseartha.

Is é De Paor stiúrthóir Ionad na Léann Éireannach, Ollscoil na Gaillimhe, Éire. Is ollamh le Teanga agus Litríocht na Gaeilge in Ollscoil Notre Dame, Stáit Aontaithe Mheiriceá, é Ó Conchubhair.

Bronnadh Comhaltacht Nicholas O'Donnell, a bhfuil meas mór air, orthu. Tá an Chomhaltacht á comh-óstáil ag Newman, Coláiste Mhuire agus Cathaoirleach Higgins na Léann Éireannach in Ollscoil Melbourne.

Beidh sé seo ina dheis iontach do bhaill an Chumainn foghlaim ó bheirt shaineolaithe i léann na hÉireann.

Seiceáil le do thoil suíomh gréasáin an Cumainn (gaeilge.org.au/) le haghaidh tuilleadh sonraí.

Tá roinnt imeachtaí suntasacha spéisiúla tarlaithe in Éirinn ó foilsíodh an t-eagrán deireanach. Insealbhaíodh **Catherine Connolly** mar 10ú Uachtarán na hÉireann go luath i mí na Samhna ag Caisleán Bhaile Átha Cliath – iar-cheanncheathrú riail na Breataine in Éirinn

Ag labhairt as Gaeilge agus as mBéarla, gheall sí go gcloisfí ‘gach guth’ agus go measfaí iad agus gheall sí go gcuirfeadh sí gníomhú ar son na haeráide, caoinfhulaingt agus athbheochan na Gaeilge chun cinn.

Thagair sí do réimse saincheisteanna tábhachtacha náisiúnta agus idirnáisiúnta ina hóráid, ó easpa dídine, comhaontú Aoine an Chéasta, neodracht na hÉireann, diaspóra na hÉireann agus, go háirithe, ról na Gaeilge in úsáid phoiblí.

Mhol sí neodracht na hÉireann agus cháin sí normalú an chogaidh agus an chinedhíothaithe.

'Tugann ár dtaithí ar choilíniú agus ar fhriotaíocht in aghaidh gorta tubaisteach de dhéantús an duine agus imirce éigeantach tuiscint bheo dúinn ar dhíshealbhú, ar ocras agus ar chogadh agus sainordú d'Éirinn ceannaireacht a dhéanamh' dúirt sí.

Mhol sí Comhaontú Aoine an Chéasta in 1998 freisin mar *'mhúnla chun coinbhleacht a réiteach go síochánta'* agus thagair sí d'Airteagal 3 de Bhunreacht na hÉireann, a thacaíonn le hÉirinn aontaithe le toiliú.

Chomh maith leis sin, thug sí aitheantas don diaspóra Éireannach ar fud na mór-roinne agus tá súil aici dul i ngleic leo le linn a téarma oifige. *'Tá súil agam go mbeidh go leor deiseanna agam thar na seacht mbliana atá romhainn chun ceiliúradh a dhéanamh leo agus ár dtaithí a roinnt,* arsa sí.

Ag labhairt as Gaeilge, dúirt sí *'nach labhrófar an Gaeilge go híseal san Áras, go mbeidh an chéad áit aici mar theanga oibre – tír gan teanga tír gan anam.'*

Mar fhocal scoir dúirt sí *'Creidim gur cheart don uachtarán a bheith ina uachtarán aontaitheach. Lámh sheasta, sea, ach catalaíoch don athrú freisin, rud a léiríonn ár mian le haghaidh poblachta a mhaireann suas lena hainm.'*

'Glacfaidh mé le ról an uachtaráin le dínit, le diongbháilteacht agus le misneach'.

Comhghairdeas lenár n-uachtarán nua Catherine Connolly agus guímid gach rath agus ádh mór uirthi don todhchaí.

Leanann Kneecap lena fheachtasaíocht ar son mhuintir na Palaistíne trína cheolchoirmeacha agus a gcathanna dlí sa Bhreatain agus le déanaí i gCeanada.

Agus ar nóta níos pearsanta do bhall Kneecap **Naoise Ó Cairealláin** (Móglaí Bap), reáchtáladh scoil gheimhridh Ghaeilge i gcuimhne ar a athair gníomhaí teanga **Gearóid Ó Cairealláin** ar an 5 agus 6 Nollaig in Iarthar Bhéal Feirste.

Ba ghníomhaí mór le rá é Ó Cairealláin le scór blianta anuas agus chabhraigh sé le hiliomad ionaid Ghaeilge a aimsiú i mBéal Feirste lena n-áirítear ionad ealaíon na Cultúrlainne, an nuachtán laethúil Gaeilge Lá, Raidió Fáilte, Siopa Leabhar na Ceathrún Póilí agus an chéad mheánscoil Ghaeilge i gColáiste Feirste. Fuair sé bás ar an 20 Nollaig anuraidh, in aois a 68.

Aitheantas is ea Scoil Gheimhridh na Gaeilge don mhéid a chuir Gearóid Ó Cairealláin le hathbheochan na Gaeilge agus an chultúir i mBéal Feirste. Caithfidh go bhfuil a mhac, Móglaí Bap, an-bhródúil as agus go deimhin bheadh Gearóid Ó Cairealláin an-bhródúil as a mhac.

Is féidir le Gearóid Ó Cairealláin agus Móglaí Bap a bheith mar inspioráid dúinn go léir.

Sin uile uaimse don bhliain. Thar ceann an Choiste ba mhaith liom buíochas a ghabháil libh go léir as ucht bhur dtacaíocht leanúnach don teanga san Astráil, agus Nollaig Shona agus bliain úr faoi mhaise a ghuí oraibh go léir.

Bígí sábháilte thar an tréimhse saoire agus táimid ag tnúth le bhur bhfeiceáil go léir san Athbhliain.

Dominic

Ag breathnú ar TG4 go compordach

I mórán dár nuachtlitir roimhe seo, luaigh muid TG4 agus an rogha iontach clár atá ar fáil. Bheadh áthas ar fhormhór na ndaoine iad a fheiceáil ar scáileán ríomhaire ach ní iarraidh mhór í féachaint ar TG4 ar ghnáth-theilifís. Ar an mbealach sin, is féidir leat scíth a ligean i do chathaoir leapa agus do dheochanna is fearr leat in aice láimhe.

Is é atá uait, ar ndóigh, ná teilifís chliste, ceann ar féidir léi ceangal le do líonra wi-fi baile agus ar an gcaoi sin rochtain a fháil ar an idirlíon.

Is é an dea-scéal ná nach gá duit mórán airgid a chaitheamh. Ar an tsuim ríoga $177 (tráth scríofa na tuarascála seo), is féidir leat dul isteach in Officeworks agus teilifís chliste Q.Bell 32 orlach a fháil a chomhlíonfaidh do riachtanais féachana go léir.

B'fhéidir gur ainm nua é Q.Bell duit ach is rannán den fathach leictreonaice Gearmánach Blaupunkt iad. Is féidir an tacar féin a shuiteáil go héasca. Níl le déanamh ach an dá chos a cheangal, é a phlugáil isteach agus é a chasadh air. Tá an nós imeachta socraithe beagáinín casta, áfach. Ach nuair a shroicheann tú an pointe ina gcuireann tú isteach do phasfhocal wi-fi, tá gach rud réidh.

Chun TG4 a fheiceáil, téigh isteach sa bhrabhsálaí gréasáin agus bain úsáid as an méarchlár ar an scáileán chun tg4.tv a iontráil sa bharra URL agus cliceáil ar iontráil. As seo amach, déanfaidh córas oibriúcháin an teilifíse, ar a dtugtar WebOS, an rud céanna a dhéanfadh Chrome ar do ríomhaire nó taibléad. Is é an míbhuntáiste, ar ndóigh, nach bhfuil luch ann chun pointeoir an scáileáin a bhogadh, ina ionad sin úsáideann tú na 4 eochair saighead ar chianrialtán na teilifíse. Tá sé seo mall agus cuireann sé cosc ar aon ghluaiseachtaí trasnánach, mar sin caithfidh tú dul trasna ar dtús agus ansin suas.

Nuair a bheidh an clár atá uait aimsithe agat agus socraithe síos le haghaidh féachana tráthnóna, b'fhéidir go dtosóidh tú ag smaoineamh cén chuma a bheadh air ar scáileán níos mó.

Téigh ar ais chuig Officeworks agus féach ar an Q.Bell 50 orlach ar $297 nó fiú an 70 orlach ar $697

.....

In many of our previous newsletter issues we have referred to TG4 and the great selection of programs on offer. Most people would be happy to view them on a computer screen but it's not such a big ask to watch TG4 on a normal TV. That way you get to relax in your recliner with your favourite refreshments within easy reach.

What you need of course is what's known as a smart TV, namely one that can connect to your home wi-fi and thereby access the internet.

The good news is that you don't have to spend big bucks. For the princely sum of $177 *(at time of writing)* you can pop into Officeworks and come out with a 32 inch Q.Bell smart TV that will meet all your TG4 viewing requirements.

Q.Bell might be a new name to you but they are a division of German electronics giant Blaupunkt. The set itself can be easily installed. Just attach the two feet, plug it in and turn it on. The set-up procedure however is slightly cumbersome. But once you get to the point where you input your wi-fi password it's all systems go.

To view TG4 just go into the web browser and use the on-screen keyboard to enter tg4.tv into the URL bar and click enter. From here on the TV's operating system, known as WebOS, will do pretty much the same as Chrome would do on your computer or tablet. The drawback is of course the absence of a mouse to move the screen pointer, instead you need to use the 4 arrow keys on the TV remote. This is slow and rules out any diagonal movements, so you have to first go across and then up.

Once you have found your desired program and have settled in for an evening's viewing you might start wondering - how would it look on a bigger screen ? Just head back to Officeworks and check out the Q.Bell 50 inch for $297 or even the 70 inch for $697

More details are on their website https://www.qbell.com.au/tizen

Ag Scoil Gheimhridh 2025 : cuimhní ó 2003

Val Noone

Ag an 'King's Birthday Weekend' 2025 chuaigh mise agus 72 eile go Scoil Gheimhridh Sydney ag Stanmore House. Scoil den chéad scoth ab ea é

Ar an ócáid seo bhí comóradh den chéad Scoil Gheimhridh den aois nua-aimsire ag Chevalier Resource Centre, Kensington, NSW, 6 - 9 Meitheamh 2003. Dúirt Greg Hurst, príomh eagraí den scoil gur lá cuimhneacháin den fichiú scoil a bhí ann.

Vóta bhuíochais do Marcas agus an t-Athair Micheál

Bhí mé ag Chevalier i 2003. Ar son na ndaoine a chuaigh go dtí an chéad Scoil Gheimhridh i Kensington, agus go dtí a lán scoileanna Gheimhridh eile, ba mhaith liom vóta bhuíochais a thabhairt do Marcas de Faoite agus a chomhoibrí an t-Athair Micheál Ó Súilleabháin, stiúrthóir eile. Rinne siad a lán oibre agus tá toradh a saothar againn inniu.

Mar shaghas omóis, tabharfaidh mé cúpla sonraí ó na nótaí a rinne mé ag an chéad scoil. Thiomáin mé ó Melbourne le Siún Uí Mhaoldomhnaigh, múinteoir agus ball coiste Chumainn Gaeilge na hAstráile.

Bhí 85 i láthair. Tá liosta de na daoine a bhí ann ag Greg. Deireadh seachtaine an-mhaith. Dlúdhiosca is fearr ag an scoil - sin le Lasairíona Ní Chonaola.

Bhí mé sa rang le Bearnaí Ó Doibhlin ó Chanberra. Scríobh sé alt faoin scoil, tideal: 'Scoil Gheimhridh: dearcadh ó Chanberra', san iris Táin (uimhir 26, Aug-Sep 2003) p24). Rinne mé tuairisc chomh maith ar 3ZZZ, 14 Meitheamh 2003.

San tuairisc scríobh Bearnaí scéalta faoi Risteard Cox, dhá bhliain ag foghlaim; Máire McManus in Éirinn 2002 le 6 seachtaine agus a d'fhreastail ar ranganna in Inis Oirr; Colin Boreham, Alli Gordon, Seán Leyne agus Bruce Kenna chomh maith ó Chanberra. Bhí Bruce ag 3 scoil samhraidh ag Carcoar agus bhíodh sé ag an am sin ag múineadh i mbun rang Canberra. Rinne Bearnaí tagairt do Pheadar Ó Dálaigh ex Nanangroe in Ard Rang le Tomás de Bhaldraithe. Bhí cainteoirí dhúchais ó Chiarraí, Connemara, Mí, BAC agus Béal Feirste, a scríobh Bearnaí.

Dúirt Bearnaí go raibh plé faoi eagraíocht náisiúnta na teanga. Aontaíonn Bearnaí ach bhí sé sásta le Scoil Samhraidh agus Scoil Gheimhridh. Ag an am sin bhí fadhb le ainm ár n-eagraíocht i Melbourne, Cumann Gaeilge na hAstráile.

Thóg Marc Ó Conaill rang faoin mhothuchán. Thóg muid abhaile 81 leathanaigh , sin 40 leathanaigh dhá thaobh. Marc: Coláiste Lurgan, cleachtaí / mothucháin/, 17 leathanaigh - briathar, aimsir láithreach, 17 leathanaigh - briathar, aimsir chaite / dánta Cathal Ó Searcaigh.

Thug Marc dán dúinn :

Aon, dó
Capall is bó
Trí, ceathar
Bróga leathair
Cuig, sé
Cupan tae
Seacht, ocht
Sean bhean bocht
Naoi, deich
Ciste te.

agus:

An Hocaí Pocaí
Cuir do lámh amach
Cuir do lámh isteach
Cuir do lámh amach
Agus croit,h timpeall í
Dán an hocaí pocaí
Agus iompaigh thart
Sin mar a dhéantar é.

Ó hocaí pocaí pocaí
Ó hocaí pocaí pocaí
Ó hocaí pocaí pocaí
Sin mar a dhéantar é.

Gach maidin bhí Aifreann leis an t-Athair Micheál Ó Súilleabháin. Rinne sé turas go Waverley Dé Luain. Thug Micheál jab dom, eagrán nua den leabhráin faoi Waverley Monument a chur ar fáil.

Buíochas daoibhse Marcas agus Micheál.

A chairde,

Dé Sathairn 17 Eanáir 2026 beidh 'Lá dátheangach le scoláirí Gaelacha: Louis de Paor agus Brian Ó Conchubhair' ag Cumann Gaeilge na hAstráile sa Kathleen Syme Community Centre, 251 Faraday Street, Carlton 3053.

Deis neamhchoitianta a bheidh ann saoithe ar an teanga a chloisteáil. Is stiúrthóir ar Ionad an Léinn Éireannaigh in Ollscoil na hÉireann, Gaillimh, é Louis de Paor. Is é Brian Ó Conchubhair Ollamh na Gaeilge ag Ollscoil Notre Dame in Indiana sna Stáit. Ócáid dhátheangach a bheidh ann.

Tiocfaidh an bheirt acu go Melbourne mar chomhaltaí de chuid na Nicholas O'Donnell Fellowships. Tá Bailiúchán Niocláis Uí Dhomhnaill le fáil sa Newman-St Mary's Academic Centre, Ollscoil Melbourne.

Tá clár sealadach agus mír nuachta ceangailte leis seo. Roinn le do chairde é, le do thoil.

Le meas, Val Noone

****

On Saturday 17 January 2026 the Australian Irish-language Association is hosting a one-day symposium in Melbourne about global Irish-language culture. This rare opportunity to hear expert speakers will feature professor Louis de Paor from Galway and professor Brian Ó Conchubhair from Notre Dame, Indiana. This will be a bi-lingual event.

Both are travelling to Melbourne to take up six-week Nicholas O'Donnell Fellowships. They will be based at the Newman-St Mary's Academic Centre at the University of Melbourne.

Louis de Paor will speak about recent research on Patrick Pearse's Irish-language writings, accompanied by slides in English. Ó Conchubhair will conduct a dialogue with de Paor, Colin Ryan, Dymphna Lonergan and others about the experiences of people writing in Irish in Australia.

Names of other speakers, full program, cost and booking plans will be available soon at <https://gaeilge.org.au/en/>. This symposium will be held at Kathleen Syme Community Centre, 251 Faraday Street, Carlton 3053. Light lunch provided.

- *Costs and other details to follow*: see <https://gaeilge.org.au/en/>.
- *Enquiries:* Cumann Gaeilge na hAstráile <eolas@gaeilge.org.au >,

Val Noone, <valnoone@iinet.net.au>.

Tá ambasadóir nua na Ríochta Aontaithe Kara Owen – le hiníonacha darb ainm Saoirse agus Líle – ag caint i nGaeilge faoina dlúthnaisc leis an tír

Tá ambasadóir nua na Breataine go hÉirinn, Kara Owen, tar éis í féin a chur in aithne dúinn ar bhealach nach mbeadh indéanta do go leor dár bpolaiteoirí féin – lena n-áirítear Ceann Comhairle na Dála agus duine de na hiarrthóirí Uachtaránachta.

Labhair Ms Owen – a bhfuil a fear céile William Tierney ina iar-bhall d'Óglaigh na hÉireann, agus a bhfuil iníonacha aici darb ainm Saoirse agus Líle – linn i nGaeilge, i bhfíseán fada snasta a foilsíodh ar na meáin shóisialta.

Labhair sí i nGaeilge freisin nuair a bhí sí ag glacadh lena dintiúir (credentials) in Áras an Uachtaráin.

Ceapadh Ms Owen i mí Mheán Fómhair agus fuair sí a dintiúir ón Uachtarán Micheál D Ó hUigínn an tseachtain seo.

Ag labhairt i nGaeilge ar an bhfíseán ar na meáin shóisialta, thagair Ms Owen dá tréimhse féin ina cónaí anseo, dá teaghlach Éireannach agus dá huaillmhian fhadtéarmach oibriú in Éirinn don tseirbhís taidhleoireachta, rud atá bainte amach aici.

Dúirt sí: 'Dia dhaoibh, is mise Kara Owen agus is mór an onóir dom mé féin a chur in aithne daoibh mar Ambasadóir nua na Breataine chun na hÉirinn.'

Ambasadóir Kara Owen leisn an Uachtarán Micheál D Ó hUigínn

Agus lean sí ar aghaidh ag caint Gaeilge. Tar éis di a rá go raibh breis agus 30 bliain de thaithí aici mar thaidhleoir, dúirt sí: 'Bíonn an siúlach scéalach.'

Dúirt sí gurbh é an ceapachán mar ambasadóir na Breataine go hÉirinn an rud a bhí uaithi le fada an lá. Is mar gheall ar a teaghlach Éireannach agus an tréimhse a chaith sí ina cónaí anseo atá an ceapachán seo pearsanta.

Agus dúirt sí: 'Tá meas mór agam don tír seo.'

Ag tagairt do na naisc idir an dá thír agus go háirithe líon na ndaoine ón dá thír a d'oibrigh le chéile, dúirt sí:

'Giorraíonn beirt bóthar.'

Agus í ag tagairt don chaoi a léiríonn muintir na hÉireann an bealach gur féidir le spórt pobail a chur le chéile, dúirt sí go raibh sí i gcluiche ceannais na camógaíochta i mbliana agus chuir sí leis: 'Comhghairdeas go Gaillimh!'

Ach ní raibh deireadh leis an nasc cultúrtha le sin. Roimh 'go raibh maith agat agus slán go fóill' a rá, dúirt sí gur lucht leanúna dílis de Learpholl í, rud a neartóidh a nasc le go leor daoine in Éirinn.

Tá breis agus tríocha bliain de thaithí thaidhleoireachta aici agus tá ceangal pearsanta suntasach aici le hÉirinn. Is oifigeach ar scor de chuid Óglaigh na hÉireann é a fear céile, William Tierney, agus casadh an lánúin ar a chéile agus iad ag obair in Aceh, san Indinéis.

'Tá meas mór agam don tír seo.'

Le linn na searmanais in Áras an Uachtaráin, bhí a fear céile agus a n-iníonacha, Saoirse agus Líle Tierney in éineacht léi. Agus bhí sí ag labhairt Gaeilge arís.

Dúirt sí: 'Is mór an onóir dom a bheith ainmnithe mar Ambasadóir na Ríochta Aontaithe go hÉirinn.'

Agus lean sí ar aghaidh: 'Mar chomharsana, tá an ceangal idir an Bhreatain agus Éireann fíor thábhachtach agus speisialta… tá nasc láidir idir ár muintir.

'Tá mé geallta chun feabhas a chur ar ghaolta idir an dá thír agus mé ag obair mar ambasadóir. 'Creidim go bhfuil na laethanta is gile amach romhainn.'

Is dúchasach de Cumbria i Sasana í Ms Owen, rinne sí staidéar ar stair in Ollscoil Sheffield agus ina dhiaidh sin ghnóthaigh sí céimeanna iarchéime ón London School of Economics agus Ollscoil Cranfield.

'Creidim go bhfuil na laethanta is gile amach romhainn.'

Chuaigh sí isteach san Oifig Gnóthaí Eachtracha agus Comhlathais (FCO) sa Bhreatain i 1993, ag tosú mar Oifigeach Deisce don Rúis.

Chaith sí tréimhse ag obair i Hong Cong, Hanoi, Páras, agus Singeapór, áit ar fhreastail sí mar Ard-Choimisinéir ó 2019 go 2024.

Bhí róil shinsearacha ag Owen laistigh den FCO freisin, lena n-áirítear Stiúrthóir Mheiriceá agus Ceann na hÉagsúlachta agus an Chomhionannais.

Bhí sí ina Rúnaí Príobháideach don Rúnaí Gnóthaí Eachtracha Jack Straw.

Ag glacadh lena dintiúir (credentials) in Áras an Uachtaráin

Tá cáil ar Owen as éagsúlacht agus cuimsiú a chur chun cinn laistigh den tseirbhís taidhleoireachta.

Labhair sí go hoscailte faoi bhacainní a shárú mar bhean ó chúlra neamhthraidisiúnta in institiúid stairiúil mionlach.

D'fhéadfadh a fonn ár dteanga dhúchais a fhoghlaim, agus í a chur chun cinn, Airí agus ionadaithe na hÉireann – go háirithe iad siúd a mbeidh sí ag plé leo – a spreagadh chun an Ghaeilge a úsáid agus snas a chur ar an méid dár dteanga atá acu.

****

Kara Owen lena fear céile William Tierney agus a n-iníonacha Saoirse agus Líle leis an Uachtarán Micheál D Ó hUigínn

An bhfuil Gaeilge An Cailín Ciúin agus RnaG maith go leor do RTÉ?

Tá liosta ag RTÉ de dhaoine a mbeidh cead acu fógraíocht a dhéanamh i nGaeilge agus níl roinnt aisteorí aitheanta a labhraíonn Gaeilge ná fiú baill de raidió na Gaeltachta air

Tá casadh nua tagtha ar fhógraíocht na Gaeilge in RTÉ, agus aisteoirí, gníomhaireachtaí fógraíochta agus aisteoirí gutha ag léiriú fearg. D'fhoilsigh an stáisiún liosta de 30 duine amháin a mholtar dóibh na fógraí Gaeilge go léir ar na cainéil a léamh. Mar sin féin, níl roinnt Gaeilgeoirí aitheanta ar an liosta. Tá cáineadh géar déanta ar an liosta, a fhágann go leor guthanna aitheanta ar lár, ina measc Carrie Crowley, réalta An Cailín Ciúin, agus Muireann Nic Amhlaoibh ó Raidió na Gaeltachta.

De réir na dtuairiscí, níl formhór na ndaoine ar an liosta ina n-aisteoirí ná ina ngairmithe guthaíochta, réimse atá an-speisialaithe.

Tá gníomhaireachtaí fógraíochta ag gearán go láidir, ag rá go gcuireann an chur chuige nua isteach ar a saoirse chruthaitheach agus go bhfuil sé dodhéanta dóibh oibriú le daoine nach bhfuil oilte mar aisteoirí.

Tá RTÉ tar éis 'Clearance Translator' nua a cheapadh, Clíodhna Ní Mhianáin, céimí ó Ollscoil na hÉireann, Gaillimh, a dhéanfaidh athbhreithniú ar gach script agus taifeadadh fógraíochta Gaeilge. Caithfidh gach fógra dul tríd an RTÉ Clearance Portal agus fanacht le cead nó treoir óna foireann

Tá guthanna gairmiúla ag rá go bhfuil siad fágtha ar an imeall ó eisíodh an liosta, agus nach bhfuil aon obair faighte acu ó shin. Dúirt stiúrthóir cruthaitheach amháin: 'Tá a fhad níos mó ag baint leis an nguthaíocht ná léamh os ard. *(this story was first published on extrag.ie in Oct 2025)*

Discord Servers – Are they any good for Irish ?

Q. What do we do when the local pop-up Gaeltachts have gone quiet for some reason ?

A. Look for an on-line equivalent and check out *Discord Servers as Gaeilge* on the internet. Discord servers are a way of organising conversations into topic-based channels. From casual chats to niche communities big or small.

One of best-known Irish language Discords is *Craic le Gaeilge* created by Úna-Minh Kavanagh in 2018 and which describes itself as an Irish language community for people on various stages of their Irish language journey. Best of all it's completely free to join and use.

There are currently about 2,300 members worldwide of *Craic le Gaeilge* and about 250 of them are online at any given time. Join up here if you already know the ropes https://discord.com/invite/craiclegaeilge

Within the server there are

- Voice channels
- Forums
- Topic channels including separate ones for the three main dialects
- A grammar database
- A resources database
- Radio bots
- Dictionary/pronunciation bots

If you need help getting started Úna has made a YouTube video to take you through all the features. It runs for about 9 mins and will quickly get you up to speed. Be sure to view in fullscreen so you can spot all the details as she mentions them.

https://www.youtube.com/watch?v=4xoWnYHfHRw

If you are keen on using your social media in Irish then check out another video by Úna where she explains how to switch language settings in various applications.

https://www.youtube.com/watch?v=mVMJNaZ0lzw

The English language text that you sometimes see as subtitles on these videos is automatically generated by YouTube from the audio but it has yet to master Irish accents so "through" becomes "true" and "as Gaeilge" becomes "Australian". Good news is you can turn these off in your YouTube settings.

Cumann Gaeilge na hAstráile

The Irish Language Association of Australia

P.O. Box 594

North Melbourne

Vic. 3051

www.gaeilge.org.au